

Nieuwsbegrip Extra

Met enige regelmaat ontwikkelt Nieuwsbegrip in opdracht van bedrijven of maatschappelijke organisaties een speciale themales. Bedrijven die ons vragen om zulke lessen te ontwikkelen doen dit vaak in het kader van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen', ideale organisaties brengen via de les het maatschappelijke onderwerp waarop zij zich richten onder de aandacht.

De Nieuwsbegrip Extra-lessen worden mogelijk gemaakt door financiering van de externe opdrachtgever. De inhoud van de lessen wordt echter ontwikkeld door en valt volledig onder verantwoording van de Nieuwsbegripredactie.

Handleiding Extra les over Actie Pepernoot niveau B

Vooraf

De les is ontwikkeld samen met het Nationaal Fonds Kinderhulp. Kinderhulp helpt kinderen die in Nederland in armoede opgroeien. Kinderhulp helpt hen door simpele dingen zoals zwemlessen, een dagje uit, een fiets, opleiding, leesboek of een laptop mogelijk te maken.

Al sinds 2000 organiseert Kinderhulp de Actie Pepernoot. Met Actie Pepernoot zorgt Kinderhulp ervoor dat kinderen die in armoede opgroeien tóch een cadeautje krijgen op pakjesavond, want voor ruim 300 000 kinderen is dit helemaal niet zo vanzelfsprekend. Tot groot verdriet komt de Sint bij duizenden kinderen niets brengen op 5 december, terwijl vriendjes en buurtkinderen wél een cadeautje krijgen.

Kinderhulp vindt dat zij er gewoon bij moeten kunnen horen en de beleving van pakjesavond verdienen! Via aanvragen van maatschappelijke organisaties krijgen ouders een cadeaubon om een prachtig cadeau dat op het verlanglijstje staat uit te zoeken. Wil je meer weten over Kinderhulp en Actie Pepernoot, kijk dan op kinderhulp.nl/actiepepernoot/.

Lesoverzicht

Onderwerp	Nationaal Fonds Kinderhulp: Actie Pepernoot
Lesdoel	De leerlingen lezen de tekst actief en kennen signaalwoorden van elk van de volgende verbanden: reden of oorzaak en opsomming.
Leesdoel	Na het lezen kunnen de leerlingen aan iemand vertellen wat Actie Pepernoot is en waarom die actie belangrijk is.
Opdracht 1	Tekst actief lezen en sleutelvragen
Opdracht 2	Sleutelschema: een infographic maken
Opdracht 3	Vragen over verbanden in de tekst beantwoorden
Opdracht 3	Oefenen met woorden uit de tekst (extra opdracht)
Opdracht 4	Kom in actie voor Actie Pepernoot! (extra opdracht)
Referentieniveau	De tekst is geschreven op Nieuwsbegripniveau B en sluit aan bij referentieniveau 1F

Materiaal

Voor elke leerling:

- de tekst *Oh, rij toch niet stilletjes ons huisje voorbij ...* (niveau B);
- bijbehorende opdrachten voor niveau B;
- de woordenlijsten voor de leerlingen (pagina 3 van deze handleiding);
- voor abonnees van Nieuwsbegrip: het stappenplan met woordhulp (op de website bij Basismateriaal, tabblad Stappenplannen).

Woordenschat (NB met deze woorden zijn geen online oefeningen beschikbaar):

simpelweg	= gewoon, om eenvoudige redenen
magisch	= betoverend, heel bijzonder
tijdelijk	= voor een bepaalde tijd, niet voor altijd
de schuld	= geldbedrag dat je nog aan anderen moet betalen
mogelijk maken	= ervoor zorgen dat het kan gebeuren
buitengesloten	= niet mee mogen doen
reikhalzend uitkijken naar iets	= wachten op iets waar je je heel erg op verheugt
zich hardmaken voor	= zicht inzetten voor, zijn best doen voor
vanzelfsprekend	= natuurlijk
doneren	= geven aan een goed doel

Woordenlijst

vanzelfsprekend = natuurlijk

de schuld = geldbedrag dat je nog aan anderen moet betalen

reikhalzend uitkijken naar iets = wachten op iets waar je je heel erg op verheugt

zich hardmaken voor = zich inzetten voor, zijn best doen voor

✂.....

Woordenlijst

vanzelfsprekend = natuurlijk

de schuld = geldbedrag dat je nog aan anderen moet betalen

reikhalzend uitkijken naar iets = wachten op iets waar je je heel erg op verheugt

zich hardmaken voor = zich inzetten voor, zijn best doen voor

✂.....

Woordenlijst

vanzelfsprekend = natuurlijk

de schuld = geldbedrag dat je nog aan anderen moet betalen

reikhalzend uitkijken naar iets = wachten op iets waar je je heel erg op verheugt

zich hardmaken voor = zich inzetten voor, zijn best doen voor

✂.....

Woordenlijst

vanzelfsprekend = natuurlijk

de schuld = geldbedrag dat je nog aan anderen moet betalen

reikhalzend uitkijken naar iets = wachten op iets waar je je heel erg op verheugt

zich hardmaken voor = zich inzetten voor, zijn best doen voor

✂.....

Woordenlijst

vanzelfsprekend = natuurlijk

de schuld = geldbedrag dat je nog aan anderen moet betalen

reikhalzend uitkijken naar iets = wachten op iets waar je je heel erg op verheugt

zich hardmaken voor = zich inzetten voor, zijn best doen voor

Opdrachten**Toelichting****Actief lezen en sleutelvragen**

In de basislessen van Nieuwsbegrip ligt de nadruk op het onderdeel Actief lezen. Onder actief lezen verstaan we het lezen van de tekst in drietallen, waarbij leerlingen in interactie met elkaar bespreken waar de tekst over gaat. Hierbij zijn ze gericht op de inhoud. Bij het actief lezen is het de bedoeling dat de leerlingen voorspellen, onduidelijkheden ophelderen en zelf vragen stellen. Hiervan maken ze notities op het werkblad Actief lezen. De sleutelvragen stimuleren leerlingen om verbanden te doorzien, afleidingen te maken en de tekst samen te vatten. Deze activiteiten zijn erop gericht de leerlingen te ondersteunen in het vormen van een mentaal plaatje van de tekst.

Werkwijze

- Introduceer het onderwerp klassikaal. Hebben de leerlingen al eens iets van Actie Pepernoot van Kinderhulp gezien of gehoord?
- Vertel wat het leesdoel is. Geef zo nodig nog uitleg over de werkwijze bij Actief lezen. Bespreek de uitleg.
- Leerlingen die dat aankunnen gaan zelfstandig aan de slag. Zij werken (indien mogelijk) in drietallen met de tekst en het werkblad Actief lezen met de sleutelvragen. Geef hen zo nodig ook een woordenlijstje (blz. 3). Ze maken daarna het sleutelschema: de infographic (opdracht 2). In opdracht 3 krijgen de leerlingen uitleg over verbanden in de tekst.
- Begeleid zelf een instructiegroepje. Maak gebruik van de modeltekst, de sleutelvragen en de hulpvragen. Laat de leerlingen na verlengde instructie zelf werken aan de opdracht. De leerlingen kunnen daarnaast de strategiekaart *Verbanden* gebruiken. Laat de leerlingen na verlengde instructie zelf werken aan opdracht 2 en 3. Opdrachten 4 en 5 zijn extra opdrachten. Bedenk welke van deze opdrachten je kiest of laat de leerlingen kiezen (uiteraard mogen ook beide extra opdrachten gemaakt worden).
- Nabespreking: check of lesdoel en leesdoel bereikt zijn. Laat leerlingen eventueel zelf hun antwoorden controleren en bespreek het proces na. Hang de infographics eventueel op in de klas.
- Neem de werkbladen Actief lezen in om inzicht te krijgen in het werk van de verschillende groepjes.

OPDRACHT 1

drietallen

Tekst actief lezen en sleutelvragen

Model de inleiding. Daarna gaan de leerlingen in groepjes verder met actief lezen. Daarbij vullen ze het werkblad Actief lezen in.

Modeltekst

Modellen van de inleiding m.b.t. actief lezen en verbanden

Ik ga nu hardop voordoen hoe ik actief lees. Ik let vooral op signaalwoorden, omdat ik verbanden nog moeilijk vind. Let goed op.

Zeg bijvoorbeeld het volgende: *De titel van de tekst is: **Oh, rij toch niet stilletjes ons huisje***

voorbij... *Dat zinnetje komt me bekend voor: Het komt uit een sinterklaasliedje! Op de afbeelding zie ik ook allemaal dingen die te maken hebben met Sinterklaas: een mijter, een laars met een wortel, een cadeautje en muzieknoden. Ik denk dat de tekst dus gaat over Sinterklaas. Zou de titel betekenen dat Sinterklaas misschien niet overal langsgaat? Ik ga gauw kijken wat de tekst mij hierover gaat vertellen.*

Gebonk op de ramen, pepernoten in de lucht en een zak cadeaus voor de deur. Ja, dit gaat duidelijk over Sinterklaas. En alles wat daarbij hoort. **Welk kind kijkt er niet uit naar pakjesavond?!** En ik denk inderdaad dat veel kinderen daarnaar uitkijken. **Voor kinderen die opgroeien in armoede is een cadeautje van de Sint niet vanzelfsprekend.** *In deze zin staat een woord dat ik niet ken: vanzelfsprekend. Het gaat in deze zin om kinderen die opgroeien in armoede. Die krijgen dan misschien juist geen cadeau? Misschien betekent vanzelfsprekend iets wat 'gewoon of natuurlijk' is. Voor kinderen in arme gezinnen is een cadeau dan dus iets wat niet gewoon of natuurlijk is. Ik lees even verder om te kijken of dat klopt. **Terwijl vriendjes en buurtkinderen een mooi cadeau op pakjesavond krijgen, vinden zij een lege schoen.** Hier staat het signaalwoord 'terwijl'. Dat betekent dat er dingen tegelijkertijd gebeuren. Er zijn dus kinderen die geen cadeau krijgen in hun schoen en tegelijkertijd zijn er kinderen die wel een mooi cadeau krijgen. Wat erg voor die kinderen. Het is dus inderdaad wat ik al zei: Voor kinderen die opgroeien in armoede is het krijgen van een cadeau dus niet gewoon. Zij krijgen niet altijd iets. Maar anderen blijkbaar wel. **Kinderhulp organiseert daarom Actie Pepernoot om ervoor te zorgen dat ook die kinderen een sinterklaascadeau krijgen.** Hier zie ik het signaalwoord 'daarom'. Daarom geeft een reden aan. Waarom organiseert Kinderhulp Actie Pepernoot? Omdat ze willen dat ook die kinderen en dat zijn dus die kinderen die in armoede opgroeien, een cadeau krijgen op pakjesavond. Oh, wat goed! **Want ieder kind verdient toch een magische pakjesavond?** Hier zie ik het signaalwoord 'want'. Dat signaalwoord geeft een reden aan. Waarom wil Kinderhulp dat ook die kinderen een sinterklaascadeau krijgen? Omdat elk kind een magische pakjesavond verdient. Het woord magische ken ik niet, maar ik herken het woord magie erin. Dat heeft te maken met toverkunst, dus misschien wordt ermee bedoeld dat het zo'n mooie pakjesavond is dat het wel toveren lijkt. Misschien betekent het zoiets als betoverend. In ieder geval is het vast heel bijzonder! En dat is zeker waar! Elk kind verdient een betoverende pakjesavond. Laten we gauw verder lezen, wat Actie Pepernoot precies is.*

Wat hebben jullie mij horen doen? Ik zei hardop wat er in mij opkwam tijdens het lezen van de inleiding. Ik heb vooral gelet op signaalwoorden. Als je een signaalwoord tegenkomt, kun je aan het signaalwoord zelf vaak zien om welk verband het gaat. Daarom is het handig om de signaalwoorden uit je hoofd te leren.

Ik heb ook heel kort stilgestaan bij de woorden 'vanzelfsprekend' en 'magisch'. Daarvoor gebruikte ik de strategie ophelderen. Ik keek naar het woord zelf, las een stukje terug en keek of ik uit de zin kon afleiden wat de woorden betekenden.

Laat één van de leerlingen hardop denkend het volgende stukje lezen en vraag de leerling om te letten op signaalwoorden en verbanden.

Let op: Bij elke sleutelvraag zijn er hulpvragen of aanwijzingen. Gebruik deze alleen als deze relevant zijn voor de leerlingen. Als de leerlingen de sleutelvraag direct kunnen beantwoorden is een hulpvraag waarschijnlijk niet nodig. Als bijvoorbeeld onbekende woorden al besproken zijn tijdens het hardop denkend lezen, dan is het niet nodig om dit woord nogmaals te bevragen,

Tip: Hebben de leerlingen moeite met wat ze kunnen opschrijven op het werkblad? Model dit dan ook bij de eerste sleutelvraag.

Sleutelvragen en hulpvragen

Inleiding

Geen sleutelvraag.

Let op!

De **eerste hulpvraag** bij een stukje is altijd: *Wat heb je in het stukje gelezen?*

Ruim 300 000 kinderen in armoede

Sleutelvraag 1: Hoe komt het dat sommige kinderen in armoede leven?

Hulpvraag 1a: Zie je dat er een opsomming staat van de redenen waarom kinderen soms in armoede leven? Let ook op het woord *oorzaken* (r. 14).

(verbanden)

Hulpvraag 1b: Wat betekent *tijdelijk* (r. 15)? (ophelderen van onduidelijkheden)

Hulpvraag 1c: Wat betekent *de schuld* (r. 19)? (ophelderen van onduidelijkheden)

Sleutelvraag 2: Wat gebeurt er als kinderen in armoede leven?

Hulpvraag 2a: Zie je dat er een opsomming staat van de gevolgen? Let op het woord *gevolg* (r. 23). (verbanden)

Kinderhulp

Sleutelvraag 3: Wat doet Kinderhulp?

Hulpvraag 3a: Hoe helpt Kinderhulp kinderen? Let op het signaalwoord *door* (r. 34). (verbanden)

Hulpvraag 3b: Wat betekent *mogelijk maken* (r. 35-36)? (ophelderen van onduidelijkheden)

Hulpvraag 3c: Zie je dat er voorbeelden genoemd worden van de dingen die Kinderhulp voor kinderen doet? Let op het signaalwoord *zoals* (r. 36). (verbanden)

Sleutelvraag 4: Wat is het doel van Kinderhulp?

Hulpvraag 4a: Zie je dat er een reden genoemd wordt waarom Kinderhulp deze kinderen helpt? Let op het signaalwoord *want* (r. 39). (verbanden)

Hulpvraag 4b: Wat betekent *buitengesloten* (r. 41)? Welke twee woorden herken je erin? (ophelderen van onduidelijkheden)

Bikkels

Sleutelvraag 5: Waarom worden kinderen die opgroeien in armoede bikkels genoemd?

Hulpvraag 5: Let op het signaalwoord *maar* (r. 50). (verbanden)

Sleutelvraag 6: Waarom zorgt het sinterklaasfeest voor veel verdriet bij kinderen die opgroeien in armoede?

Hulpvraag 6: Waarnaar verwijst het woord *dat* (r. 57)? (verbanden)

Actie Pepernoot

Sleutelvraag 7: Wat is Actie Pepernoot?

Hulpvraag 7a: Wat is het doel van Actie Pepernoot?

Hulpvraag 7b: Waarom wil Kinderhulp die kinderen een magische pakjesavond bezorgen? Let op het signaalwoord *want* (r. 65). (verbanden)

Hulpvraag 7c: Wat betekent *vanzelfsprekend* (r. 66)? (ophelderen van onduidelijkheden)

Sleutelvraag 8: Wie doet voor een kind de aanvraag voor Actie Pepernoot?

Hulpvraag 8a: Wie kunnen de aanvraag niet doen?

Hulpvraag 8b: Zie je dat er voorbeelden gegeven worden van mensen die de aanvraag wel kunnen doen? Let op het signaalwoord *bijvoorbeeld* (r. 82). (verbanden)

Na het lezen

Sleutelvraag 9: Kun jij iemand vertellen waarom Actie Pepernoot belangrijk is?

Sleutelvraag 10: Kun jij zelf iets bedenken om geld in te zamelen voor Actie Pepernoot?

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 2

drietallen

Sleutelschema: een infographic maken

De leerlingen gaan bij de tekst een infographic maken. Dat is een schema met de belangrijkste getallen en informatie uit de tekst.

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 3

individueel/
drietallen

Vragen over verbanden in de tekst beantwoorden

Laat de leerlingen in drietallen de vragen beantwoorden. Bespreek de antwoorden klassikaal na.

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 4

individueel/
drietallen

Oefenen met woorden uit de tekst (extra opdracht)

De leerlingen gaan eerst individueel aangeven in hoeverre ze de gegeven woorden uit de tekst denken te kennen. Daarna maken ze in

drietallen puzzel met die woorden. Bespreek de opdracht klassikaal. Konden de leerlingen het woord vinden? Welke mooie zinnen hebben de leerlingen met het woord bedacht?

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 5

drietallen/
klassikaal

Kom in actie voor Actie Pepernoot! (extra opdracht)

De leerlingen bedenken in groepjes (of met de hele klas) hoe ze in actie kunnen komen om geld in te zamelen voor Actie Pepernoot, om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk kinderen een magische pakjesavond krijgen. Bekijk eventueel het filmpje op kinderhulp.nl/actiepepernoot/ over wat Actie Pepernoot voor kinderen betekent.

De leerlingen kiezen het beste idee voor een actie en gaan dan aan de slag. Bespreek wat nodig is om de actie te doen en om het een groot succes te laten worden. Misschien kan zelfs wel de hele school in actie komen?

Maak kans op een taart!

Maak kans op taart voor de hele klas! Deel jullie actie door Nationaal Fonds Kinderhulp te taggen op Facebook of Instagram of door deze te delen, bijvoorbeeld in de vorm van een leuke foto, met Kinderhulp via nieuwsbegrip@kinderhulp.nl.

Werkblad Actief Lezen

Groepje van: _____

Leesdoel: Na het lezen van de tekst weet ik _____

Aantekeningen bij de stukjes

Noteer hieronder belangrijke informatie, onbekende woorden en eigen vragen. Schrijf ook de antwoorden van de sleutelvragen op.

Inleiding

Ruim 300 000 kinderen in armoede

Antwoord op sleutelvraag 1: _____

Antwoord op sleutelvraag 2: _____

Kinderhulp

Antwoord op sleutelvraag 3: _____

Antwoord op sleutelvraag 4: _____

Bikkels

Antwoord op sleutelvraag 5: _____

Antwoord op sleutelvraag 6: _____

Actie Pepernoot

Antwoord op sleutelvraag 7: _____

Antwoord op sleutelvraag 8: _____

Na het lezen

Antwoord op sleutelvraag 9: _____

Antwoord op sleutelvraag 10: _____

Antwoorden

OPDRACHT 1 Actief lezen en sleutelvragen beantwoorden

Tijdens het lezen	
Ruim 300 000 kinderen in armoede	1. Hoe komt het dat sommige kinderen in armoede leven? <i>Soms hebben ouders (tijdelijk) geen werk of ze werken wel, maar verdienen simpelweg niet genoeg. Het kan ook voorkomen dat één of beide ouders ziek zijn en helemaal niet meer kunnen werken. Of dat ze schulden hebben die de geldproblemen alleen maar groter maken. En door de huidige hoge energiekosten en de stijgende prijzen in de supermarkt komen ook steeds meer ouders in de problemen</i> 2. Wat gebeurt er als kinderen in armoede leven? <i>Er is dan niet genoeg geld om bijvoorbeeld eten, drinken of kleding te kopen, kinderen kunnen geen lid worden van een sportclub, kunnen niet op schoolreis en niet hun verjaardag vieren. Ook is er geen geld voor schoolspullen.</i>
Kinderhulp	3. Wat doet Kinderhulp? <i>Kinderhulp helpt kinderen en jongeren die in armoede leven met het kopen van simpele dingen als zwemlessen, een fiets om naar school te gaan, een bureau om aan te leren of een sinterklaascadeau.</i> 4. Wat is het doel van Kinderhulp? <i>Ook kinderen in armoede moeten er gewoon bij kunnen horen.</i>
Bikkels	5. Waarom worden kinderen die opgroeien in armoede bikkels genoemd? <i>Ze begrijpen dat er niet genoeg geld is voor sommige dingen.</i> 6. Waarom zorgt het sinterklaasfeest voor veel verdriet bij kinderen die opgroeien in armoede? <i>Op het moment dat ze geen cadeau krijgen, hebben ze het gevoel dat ze worden overgeslagen.</i>
Actie Pepernoot	7. Wat is Actie Pepernoot? <i>Kinderhulp wil dat kinderen die in armoede leven in december ook een sinterklaascadeau krijgen. Ze willen hen een magische pakjesavond bezorgen.</i> 8. Wie doet voor een kind de aanvraag voor Actie Pepernoot? <i>Dat doen niet de ouders zelf, maar bijvoorbeeld mensen van jeugdzorg, de kerk of school.</i>
Na het lezen	
9. Kun jij iemand vertellen waarom Actie Pepernoot belangrijk is? <i>Het is belangrijk dat ook kinderen die in armoede opgroeien zich niet buitengesloten hoeven te voelen.</i> 10. Kun jij zelf iets bedenken om geld in te zamelen voor Actie Pepernoot? <i>Eigen antwoord.</i>	

OPDRACHT 2 Schema: een infographic maken

Oh, rij toch niet stilletjes ons huisje voorbij...

Op 5 december vieren veel mensen *pakjesavond*.
Maar niet alle kinderen krijgen een cadeau van sinterklaas. Nationaal Fonds *Kinderhulp* organiseert daarom *Actie Pepernoot*.

In Nederland groeit 1 op de **12** kinderen op in armoede. Dus in totaal ruim **300 000** kinderen.

Oorzaken van armoede in een gezin:

1. *Ouders hebben tijdelijk geen werk of kunnen niet meer werken.*
2. *Ouders verdienen simpelweg niet genoeg.*
3. *Ouders hebben schulden.*
4. *Huidige hoge energiekosten.*
5. *Stijgende prijzen in de supermarkt.*

Gevolgen van armoede voor een kind:

1. *Geen geld voor eten, drinken en spullen voor school.*
2. *Geen geld om lid te worden van een sportclub.*
3. *Kinderen durven niet met vriendjes af te spreken omdat ze zich schamen.*

Nationaal Fonds Kinderhulp bestaat al **60 jaar**.

Kinderhulp helpt *kinderen en jongeren* tot **21 jaar**.

Nationaal Fonds Kinderhulp wil niet dat kinderen zich *buitengesloten* voelen.

Daarom zorgt Kinderhulp voor simpele dingen, zoals ...

1. *zwemlessen*
2. *een fiets*
3. *een bureau*
4. *een leesboek*
5. *een sinterklaascadeautje*

En sinds het jaar **2000** organiseert Kinderhulp Actie Pepernoot!

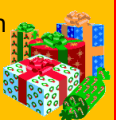

Doel van de actie is:
Zo veel mogelijk kinderen verrassen met een *(sinterklaas)cadeau*
En hen een *magische* pakjesavond bezorgen.

jeugdhulp, *school* of *de kerk* doet aanvraag voor Actie Pepernoot.

ouders krijgen een *cadeaubon*.

Op pakjesavond krijgt een kind een cadeau dat op het verlanglijstje staat.

Kinderhulp heeft veel geld nodig, dus ze hopen dat veel mensen *geld doneren aan Kinderhulp*.
Want ieder kind verdient *een magische pakjesavond*!

OPDRACHT 3

- A
- gevolgen van de geldproblemen van ouders bijvoorbeeld, zoals, of
- echter
- een doel

OPDRACHT 4

↓

1				s	i	m	p	e	l	w	e	g									
2			r	e	i	k	h	a	l	z	e	n	d								
3		t	ij	d	e	l	ij	k													
4							j														
5	b	u	i	t	e	n	g	e	s	l	o	t	e	n							
6				d	e		s	c	h	u	l	d									
7						m	a	g	i	s	c	h									
8							v	a	n	z	e	l	f	s	p	r	e	k	e	n	d
9						m	o	g	e	l	ij	k		m	a	k	e	n			
10					d	o	n	e	r	e	n										
11	z	i	c	h		h	a	r	d	m	a	k	e	n		v	o	o	r		

Het gezochte woord is: *pakjesavond*